

SAFRANBOLU YÖRÜK KÖYÜ MEZARLIĞINDA BULUNAN SÜSLEMELİ MEZAR TAŞLARI

Dr. H. Kamil BİÇİCİ

Gazi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü
E-mail: hurkamil@gazi.edu.tr, kamilbicici@yahoo.com

Özet

Safranbolu Yörük Köyü mezarlığı köyün alt bölümünde yer almaktadır. Köye girişler ve çıkışlar, mezarlık içerisinden geçen 2 ayrı yolla yapılmaktadır. Kastamonu-Safranbolu yol bağlantısı ve bahçelere ulaşım mezarlık içinden geçen bu yolla sağlanmaktadır. Okunabilir ilk mezar taşının 1793 yılına ait olduğu ve mezarlarda bulunan taşların kalker, granit ve mermer malzeme kullanılarak yapıldığı görülmüştür. Yörük Köyü mezarlığında Osmanlıca yazılmış, 47 tane mezar taşı bulunmaktadır. Bunlardan 7 tanesinin kırık, 20 tanesinin de baş ve ayak taşının mevcut, 1 tane örnekte de yalnızca ayak taşı olduğu anlaşılmaktadır. İncelenen 16 tane süslemeli mezar taşının 12 tanesi erkek, 4 tanesi kadınlara ait mezar taşlarıdır. Bu taşlar 1858 ile 1912 yıllarına ait dönemler içerisinde yapılmıştır. Yörük Köyü mezar taşlarında rastlanan süslemeler bitkisel bezeme, nesneli bezeme, geometrik bezeme şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: mezar taşı= gravestone, süsleme=decoration, mezarlık=cemetery.

ORNAMENTED GRAVESTONES IN SAFRANBOLU YÖRÜK VILLAGE CEMETERY

Abstract

Yörük village cemetery is in the lower part of the village. Entries and exits are made by two different ways within the cemetery. The road connection between Kastamonu-Safranbolu and arriving at the gardens are made via this road. It is determined that the first readable gravestone belonged to 1793 and the inscriptions were written on limestone, granite and marble stones. There are 47 gravestones with Ottoman inscriptions in Yörük village cemetery. Seven of them are broken and twenty of them have head and footstones. There is one with footstone but without it's headstone. The inscriptions of three gravestones were written on their trunks. 12 of the gravestones are of men's and 4 are women's of these ornamented stones. They belong to the period between 1858-1912. All the ornaments of the gravestones in this cemetery are with vegetal, objective and geometric designs and decoration.

Key Words: gravestone=mezar taşı, decoration=süsleme, cemetery=mezarlık.

A. Yörük Köyünün Tarihçesi:

Köyün ilk kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber, köyün ilk kurucularının Oğuz Türklerinin Kayı boyunun Karakeçili Aşiretine bağlı bir oba olarak, Horasandan geldikleri söylenmektedir. Daha sonraki zamanlarda da Safranbolu (Taraklıborlu) yöresine yerleşen Hüseyin, Hacı ve Davut adlı 3 kardeşin oluşturduğu oba bölünerek büyük kardeş Hüseyin tarafından Yörük Kariyesinin, diğer kardeşlerin ise Hacılarobası ve Davutobası Kariyelerini kurdukları, Yörük, Hacılarobası ve Davutobası Köylerinde bilinmekte ve kulaktan kulağa anlatılmaktadır (Baykal, 1995: 13). 1555 yılına ait bir vakıf belgesinde “Devlethan-ı Be-kaza-ı Yörük-ı Taraklıborlu” denilmektedir. İdari açıdan başlangıçta merkezi Kütahya olan Vilayet-i Anadolu Beylerbeyliğine bağlı Bolu sancağı, daha sonra Bolu eyaletinin Viranşehir (Safranbolu) Sancağına ve nihayet Kastamonu sancağına bağlanan Yörük kazasına ait 15 köy (divan) bulunmaktadır. Ayrıca Şahkulu Sultan Dergahı Mehmet Ali Hilmi Dede Baba Vakfı ile ilgili 1910 tarihli senet suretinde dergahın Bektaşî tarikatine mensup olan bazı kişilerin Yörük köyünde yaşadıkları ifade edilmiştir (Demirel, 1992: 7-15). Cumhuriyet sonrası Bektaşîliğin etkisi kalmamakla beraber, koruma altına alınan Yörük Köyü mezarlığındaki bazı mezar taşlarında, Bektaşî ailelerin yaşadığı evlerde ve diğer mekanlarda Bektaşî etkili bu durum halen gözlenebilmektedir.

B. Yörük Köyü Mezarlığı ve Mezar Taşları:

Yörük köyü mezarlığı köyün alt bölümünde yer almaktadır. Köye girişler ve çıkışlar mezarlık içinden geçen 2 ayrı yolla yapılmaktadır. Köye yaklaşık 2 km. mesafede, köylülere ait tarlalar bulunmaktadır. Kastamonu-Safranbolu yol bağlantısı ve bahçelere ulaşım mezarlık içinden geçen bu yollarla sağlanmaktadır (Maden, 2000: 145).

Köyün kuruluş yıllarında mezarlığa defnedilen mevtalar için kargir olarak yapılan mezarların zaman içerisinde yıkılarak izlerinin kaybolduğu veya kaybolmak üzere olduğu, ayrıca bu yıllarda oluşturulan mezarlara kitabesi olan mezar taşlarının konulmadığı belirlenmiştir. Daha sonraki yıllarda lahit şeklinde yapılan mezarların çoğunda kullanılan kapak taşları kenetlerle birleştirilmiştir. Zamanla mezar üst bölmesindeki boşlukta yetişen ağaçların gövdeleri mezarın üst kapak taşlarındaki kenetlerin bağlantılarını koparmıştır. Bu durum ise çoğu mezar yapısının bozulmasına yol açmıştır (Maden, 2000: 145).

18. ve 19. yy. da İstanbul’da fırıncılıkla meşgul olan ailelerin büyük bölümünün Yörük ve divanlarının altında bulunması, Yörük köylülerinin bu dönemdeki ekonomik güçlerini gerek köylerine yaptıkları görkemli evlerde gerekse köyünde vefat eden büyükleri ve akrabaları için yaptıkları mezarlarda yansıttıkları görülmektedir. Yörük Köylü olup, ailelerinden, büyüklerinden veya akrabalarından İstanbul’da vefat edenler cenazelerini İstanbul’daki mezarlıklara (Bektaşî tekkelerinin yanındaki mezarlara) gömmüşlerdir (Maden, 2000: 147). Köyde vefat eden büyükleri ve akrabaları için de İstanbul’da yaptıkları mezar baştaşlarını ve ayaktaşlarını, o günkü ulaşım şartlarına göre İstanbul’dan deniz yolu ile Bartın’a, Bartın’dan da at ve kağrı arabaları veya hayvan sırtında Yörük köyüne nakletmişlerdir (Maden, 2000: 147).

Yörük Köyü Mezarlığındaki mezar taşları ile ilgili 2000 yılında Yörük Köyü Kültür Mirasını Koruma ve Dayanışma Vakfı tarafından bastırılan “Safranbolu Yörük Köyü Geleneksel Yaşam Biçimi ve Evleri” adlı kitabın içindeki bir bölümde, Yörük Köyünün sakinlerinden olan Mimar Muhsin Maden Yörük Köyü Mezarlığını çok kısa bilgilerle tanıtmaya çalışmıştır (Maden, 2000: 145-151). Bunun yanında mezar taşlarını belirtirken de, sanat tarihi açısından incelemediği görülmüştür. Ele aldığımız bu makalede köyün mezar taşlarının sanat tarihi yönünden özellikleri incelenmeye çalışılmış, 16 mezar taşı

İlgili Tablo (Tablo. 1) yapılarak dökümleri verilmiş, bitkisel, nesnel ve geometrik süslemede kullanılan motiflerin dağılımı sunulmuştur. Şüphesiz mezarlıktaki 47 mezar taşı içerisinde araştırmamıza dahil edilen süslemeli 16 mezar taşı ile bir sonuca varmak zordur. Ancak mezarlıktaki Osmanlı Dönemi mezar taşlarında ortak olarak görülen, hissedilen İstanbul üslubunun, Bektaşî tarikatının, barok ve rokoko karakterli süslemelerin taşlar üzerindeki sarsılmaz etkisidir. Süsleme kompozisyonlarının benzerlerini İstanbul, özellikle de Eyüp ve çevresinde yer alan çeşitli mezarlıklarda görebilmemiz mümkündür. Bir etkileşimin olduğu ortadadır. Mezarlıktaki taşlar arasında, en eski tarihli mezar taşının 1858 yılına ait olduğu ve mezarlarda bulunan kitabelerin kalker, granit veya mermere yazıldığı anlaşılmıştır. Bazı mezar taşlarındaki kitabelerin zaman içerisinde bozulduğu, kırıldığı, kireçlendiği, karardığı müşahade edilmiştir.

Mezar Taşı No 1:

Fotoğraf No: 1-2, Çizim No: 1-2.

Tarih: Fi sene 1275 (1858)

Kime Ait Olduğu: Çeyrekzade Elhaç Hasan Ağa

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Hüvel Hayyül Baki
-Ya el hayyül mübarek ismi sakın izzet-i
-Benim sürümün kahırü alem şekvası niçün
-Eyle kabrim cennet ve rahmetin olsun
-Gece, gündüz edenler hor gilman hizmeti
-Merhum ve mağfur-ul muhtaç-ül rahmet
-Dünya-ül gafur Çeyrekzade Elhaç
-Hasan ağanın ruhu için el fatiha
-Fi sene 1275 (1858)

Tipi: Lahitli (kırık)ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Erkek mezarıdır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 137 cm., En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 117 cm., En: 30 cm., Kal. : 9 cm.

Konu: Bitkisel (kırık dal, hurma ağacı, yaprak) ve nesnel (inci, başlık) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Dikdörtgen gövdeye yakın formulu olan şahidenin üst kısmında sarık şeklinde bir başlık bulunmaktadır. Kitabenin bulunduğu kısımlar U şeklinde bir bordür tarafından kuşatılmaktadır. Bu bordürün içinde stilize edilmiş yapraklar ve aralarında inci taneleri bulunmaktadır. Kitabede yer alan yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde dizilmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 9 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Taşın üst kısmı sivri kemer, gövdesi dikdörtgene yakın biçimlidir. Süsleme olarak bitkisel konulu bir kompozisyon işlenmiştir. Şahidenin alt tarafından en üst kısmına doğru incelenerek devam eden bir hurma ağacı tasvir edilmiştir. Ağacın alt iki yanından S ve C kıvrımı yaparak bükülen dallar ve bu dalların az üstünün iki yanında

birer hurma salkımı aşağıya doğru sallanmaktadır. Hurma salkımlarının üstünde belli aralıklarla, aynı hizadan çıkan dallar yanlara ve üst kısma doğru gitmektedir.

Mezar Taşı No 2:

Fotoğraf No: 3-4, Çizim No: 3.

Tarih: Sene 1280 (1863)

Kime Ait Olduğu: Çeyrekzade Hacı İbrahim Ağa'nın oğlu Halil

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Allahü Minel Mevt
 -Çeyrekzade Hacı İbrahim oğlu Halil eyvah
 -Sene-i onikisinde vardı bekaya eyledi rihlet
 -Üzerin cismini hak'a desturu nadı murat etti
 -İçün göz temaya durdu gelen de ittü ruhsat
 -Ecl-i derdi akıl kala tünun buldu derman
 -Emelin zaferden mülkünü kara çekti çok rahmet
 -Mağfur etti ihvan-ı ecl-i beктаşı
 -Birisine yazdı kalem gakıp (kalıp) hem dem çeker hasret
 -Ramazan mahının (ayının) tekmi önünde üzra cevline neşet
 -Bu yolda kaldı, geldi, daha kıymetin
 -Ve halinden beyan olunsun bu cevherin tarihi için
 -Müsabin olanlardan oldu hüdaya külli rahmet
 -Sene 1280 (1863)

Tipi: Lahitli (kırık) ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Erkek mezarıdır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 118 cm. En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 120 cm. En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Lahdin Eni: 75 cm., Lahdin Uzunluğu: 154 cm.

Konu: Bitkisel (rozet, üzüm, asma, akantus, gül, yaprak) ve nesneli (başlık, vazo) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Dikdörtgene yakın gövde biçimli olan mezar taşın üst kısmında fes biçiminde bir başlık yer almaktadır. Fesin üst yanından alta doğru püskülü inmektedir. Kitabenin etrafı, içinde stilize edilmiş yapraklar ve rozet çiçeğini hatırlatan çiçeklerin olduğu bir bordürle kuşatılmıştır. S şeklinde sıralanmış yaprakların araları yer yer inciyi hatırlatan şekilde dairesel formlu motifle sıralanmıştır. Kitabede yer alan Yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde ele alınmış olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 14 satır halinde kabartma görünümde işlenmiştir.

Ayaktaşı: Dikdörtgene yakın gövde formlu olan şahidenin başı akantus yaprakları ve ayçiçeğini hatırlatan bir motifle taçlandırılmıştır. En üstte şahide kısmında, 11 stilize yapraklı ve yaprakların ortasında 8 yapraklı bir çiçek yer almaktadır. Yapraklar aşağıya doğru sarkmaktadır. Mezar taşının en altında üçgen kaideli bir kabın içerisinden çıkan ve üste doğru gittikçe kıvrılarak ters S biçimi oluşturan, yapraklı, 3 üzüm salkımının da bulunduğu asma dalı motifi ele alınmıştır. Akantuslar çiçeğin etrafından yanlara doğru

kıvrılmaktadır. Taşın gövdesinin alt tarafında kaideli bir vazo göze çarpmaktadır. Bu vazanın içerisinden çıkan asma dalı ve yaprakları üste doğru devam ederek gitmekte, S ve C kıvrımları yapmaktadır.

Mezar Taşı No 3:

Fotoğraf No: 5-6, Çizim No: 4.

Tarih: Sene 1282 (1865)

Kime Ait Olduğu: Çeyrekzade İbrahim Ağa

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Hüvel Baki

- Nam-ı Çeyrekzade ismi İbrahim Ağa
- Yükün bir handanı eşref eyle sana
- Bir zamanlar sıhhat vücudu eyleyüp eyyamı güzar
- Bir zaman oldu hısm-ı haylü derde müptela
- Bir acep derde erişti derdine ilaç
- Baktılar bunca tabib bulamadılar bir deva
- Hayli dem çekti hiç şikayet kılmadı
- Sabrederdi derdine eyler idi şükr-ü hüdaya
- Çaresiz bir derd imiş ta sordu azimetine
- El çeküp ve kadın eyledü azmi beka
- Hem resulün eline izhar kıldı iştihak
- Var imdi kim an'a kılsın şefaati Mustafa
- Sofî Cumhur bir lehü mebni söyledim tarihin
- Rahmetin şehri-i tealadan rahmet an'a
- Sene 1282 (1865)

Tipi: Lahitli (kırık) ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Erkek mezardır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 135 cm, En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 145 cm., En: 30 cm., Kal. : 9 cm.

Konu: Bitkisel (akantus, kır çiçeği, küpe, mimoza, rozet, yaprak), nesneli (başlık, kurdela), geometrik (su yolu, güneş kursu) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Dikdörtgene yakın gövde formudur. Şahidenin üst kısmında sarık şeklinde bir başlık bulunmaktadır. Kitabenin üstündeki yan köşelerin içlerinde stilize edilmiş birer kır çiçeği göze çarpmaktadır. Kitabede yer alan yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde işlenmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 16 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Dikdörtgene yakın gövde formulu olan şahidenin üst kısmında bir rozet, ve bunun alt iki yanına bitişik olarak, stilize edilmiş akantuslardan oluşan birer volüt yer almaktadır. Mezar taşının en üst kısmında da 20 dilimli yine bir rozet ve onun ortasında 8 dilimli bir güneş kursu dikkat çekmektedir. Rozetten bitkisel bezemenin olduğu yere doğru kıvrılarak bükülen stilize yapraklar bulunmaktadır. Bitkisel unsurlar bir kurdela

veya fiyonk ile birbirine bağlanmakta, içinden alttan üste doğru çıkan çiçekli, yapraklı demet motifleri görülmektedir. Gövde yüzeyinin etrafı dalga ve su yolu biçiminde bir bordürle kuşatılmıştır. Taşın alt kısmında kurdelayla bağlanmış iki dal üzerinde yer alan yapraklar, mimozalar, küpe veya rozet çiçeğinden oluşan bir kompozisyon karşımıza çıkmaktadır. Barok etkili stilize edilmiş dallar S ve C kıvrımı yapmaktadır.

Mezar Taşı No 4:

Fotoğraf No: 7-8, Çizim No: 5.

Tarih: Sene 1287 (1870)

Kime Ait Olduğu: Kaymakçızade Hacı Mehmet Ağa kızı Osmanzade İsmail Ağa'nın eşi Hatice

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Hüvel Baki

- Hacı Mehmet Ağa Kaymakçızade kerimesi
- Hatice binti Osmanzade İsmail Ağa
- Zevc-i zevcinden hasr etti küşa
- Olmadı zillet müyesser eyledi hasret
- Bir taraftan nar-ı hasret bir taraftan nar-ı diyar
- Sine-i püryan eder giryan bildirdi ve ifrekna
- Çaresiz geldi erişti müddet-i ecel
- Şerbet suyu için eyledi azm-ı beka
- Yazdı tarihi mebn-i güherle gitti canibe
- Kıl-a rahmet şefaet ey şafahat-i cenabı kibriya
- Sene 1287 (1870)

Tipi: Lahitli ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Kadın mezarıdır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 111 cm., En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 107 cm., En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Lahdin Eni: 95 cm., Lahdin Uzunluğu: 240 cm.

Konu: Bitkisel (akantus, lale, gül, rozet, yaprak), geometrik (güneş kursu) ve nesnel (kurdela) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Dikdörtgene yakın gövde formlu olan baştaşının tepeliği rozet şeklinde bir çiçek ve güneş kursundan oluşan motiflerle taçlandırılmıştır. Tepeliğin her iki yanından kitabeye doğru inen, stilize edilmiş kıvrımlı akantus yapraklarından oluşan unsurlar her iki yanda rozet çiçeğiyle birleşmektedir. Kitabenin çevresi içi boş bir bordürle çevrilmiştir. Kitabede yer alan Yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde dizilmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 12 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Taşın üst kısmı sivri kemer biçimli, gövdesi dikdörtgen formludur. Şahidenin yüzeyinde bitkisel ve nesnel bir kompozisyon ele alınmıştır. Kurdelayla sarılmış bir dal göze çarpmaktadır. Dal S ve C kıvrımı yaparak, üste ve yanlara doğru bükülmektedir. Kıvrılan bazı dallar arasında işlenmiş bulunan, stilize edilmiş laleyi hatırlatan çiçekler dikkat çekmektedir.

Mezar Taşı No 5:

Fotoğraf No: 9-10.

Tarih: Sene 1292 (1875)

Kime Ait Olduğu: Çeyrekzade Hacı Hafız Bayram Efendi

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Hu dost

-Külli rahmın tab ruhumuza

-Söndü külli çeşme zıllımın eli

-Okusin ki

-Bende bu halim görüp bağ-ı kan geçtim

-İmdi kerim muradımın külli canıma mansur

-Kıspete sehlemiş ederse ruhu canıma

-Tul-u bekaya an'a kim çün iddü sefer

-Mülki mrvt bu can ile beni gördükte külli ayup tefrika eder

-Gerçek görür olsun muradın olsun kantar göresin atmışında gider

-Halk-ı nalim dizilip dar-ı tespih gibi

-Hadde-i sille-i feleğin biri nuşla geçer

-Çeyrekzade Hacı Hafız Bayram Efendi benim nakım alel bermücap oldu halimdir

-Arayan ismi gülşen kadar uyur, bakar sanmış dil-i cehr eder, iffet nazar

-Külli cismim tarih atar da böyle yüz varan, yüz vuran senin muradına olsun hayr

-Sene 1292 (1875)

Tipi: Lahitli ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Erkek mezardır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 110 cm., En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 95 cm. En: 30 cm.

Kal. : 9 cm., Lahdın Eni: 80 cm., Lahdın Uzunluğu: 160 cm.

Konu: Bitkisel (servi) ve nesneli (başlık) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Alttan üste doğru dikdörtgen gövde formu olan şahidenin üst kısmında 12 dilimli bir beктаşı başlığı bulunmaktadır. Kitabede yer alan Yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde dizilmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 14 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Taşın üst kısmı sivri kemer, gövdesi dikdörtgene yakın gövde formudur. Mezar taşında alttan üste doğru giden, ucu sağa doğru kıvrık bir servi ağacı işlenmiştir. Servi ağacı en altta yarım yuvarlak bir forma sahiptir. Üste doğru çıkıldıkça gövdesi incelmektedir. Gövdenin 4 yerinde, 2 ayrı yönde olmak üzere 3 dilimli stilize yaprak vardır. Ağacın en üst kısmı sağa doğru kıvrıktır. Servinin gövdesinde yer alan yapraklar hariç oldukça sade ve basit yapılmışlardır. Servi ağacının gövdesinin dört yerinde iki yana doğru çıkan dal olabilecek kısa çıkıntılar göze çarpmaktadır.

Mezar Taşı No 6:

Fotoğraf No: 11-12.

Tarih: Fi 5 Zilhicce Sene 1298 (1880)

Kime Ait Olduğu: Muratzade Hüseyin eşi Hanife Hanım

Üslup: Antinatüralist betimlenmiştir.

Kitabesi: -Allahü minel mevt
 -Rah-ı hakka salik-i dünya eyleyen
 -Terk edip faniyi mutasıldır embiya ittisal
 -Ancak ederse mail inşallah olur intisap
 -Eyledi dar-ı dünya teselli etsin
 -Var ise cürmü rikabı oldu mağfiret
 -Kabri firdevsi alaya riat-ı zülcelal
 -Namı Muratzade elhaç Hüseyin zevcesi Hanife hanım
 -Eyledi dar-ı bekaya irtihal
 -Fi 5 Zilhicce Sene 1298 (1880)

Tipi: Lahitli ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Kadın mezarıdır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 105 cm. En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 87 cm., En: 30 cm.

Kal. : 9 cm., Lahdin Eni: 81 cm., Lahdin Uzunluğu: 210 cm.

Konu: Bitkisel (akantus, servi) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Dikdörtgene yakın gövde formlu olan şahide, alttan üste doğru genişleyen bir biçimde ve üst kısmı da sivri kemer gibi ele alınmıştır. Tepelik kısmında stilize edilmiş, barok karakterli akantuslar yerleştirilmiştir. Akantuslar üste, yanlara doğru çıkmakta ve kıvrılmaktadır. Kitabede yer alan yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde verilmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 10 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Üst kısmı sivri kemer, gövdesi dikdörtgen biçimli olan taşın yüzeyinde alttan üste doğru çıkıldıkça inceleşen ve ucu sola doğru kıvrık bir servi ağacı işlenmiştir.

Mezar Taşı No 7:

Fotoğraf No: 13-14.

Tarih: Sene 1309 (1891)

Kime Ait Olduğu: Akvıranlı Osman Beşeoğlu Kızı Osmanoğlu Ali eşi Cemile

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Allahü Minel Mevt
 -Ah kim bu alem içre zulm etmişse zarını iklimden
 -Derdime derman aradım bir ilacın bulamadım
 -Ah ile zar kılarak narına tekme tu ettim
 -Çün ecel peymanesi dolmuş muradım almadım
 -Akvıranlı Osman Beşeoğlu kerimesi
 -Osman oğlu Ali zevcesi Cemile bin

-İsmail Ağa ruhuna fatiha
-Sene 1309 (1891)

Tipi: Lahitli (kırık) ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Kadın mezarıdır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 100 cm. En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 90 cm. En: 30 cm. Kal. : 9 cm.

Konu: Bitkisel (akantus, gül, kıvrık dal, rozet, yaprak) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Dikdörtgene yakın gövde formlu olan şahidenin üst kısmı gül demetleriyle taçlandırılmıştır. Kompozisyonu oluşturan tasvirler ve taş oldukça kötü durumda olup, en üst kısmı bitkisel bezemelidir. Volütlü bir kap içerisinde stilize yapraklar ve gül motifleri yer almaktadır. Kitabede yer alan Yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde işlenmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 8 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Taşın üst kısmı sivri kemer, gövdesi dikdörtgene benzer biçimlidir. Ayaktaşının yüzeyinde alttan üste doğru S ve C kıvrımı yaparak giden, barok etkili, stilize edilmiş dallar, yapraklar ve rozet çiçeklerinin oluşturduğu bitkisel bir kompozisyon göze çarpmaktadır.

Mezar Taşı No 8:

Fotoğraf No: 15-16.

Tarih: Sene 21 Ramazan 1316 (1899)

Kime Ait Olduğu: Recepzade Elhaç Halil oğlu Feyzullah Efendi

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Gelin kabrimi şad edin ihvan
-İdeler ruhuma fatiha ihsan
-Recepzade Elhaç Halil mahdumu
-Feyzullah efendinin ruhuna
-El Fatiha Sene 21 Ramazan 1316 (1899)

Tipi: Şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Erkek mezarıdır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 70 cm. En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 85 cm. En: 30 cm. Kal. : 9 cm.

Konu: Bitkisel (kıvrık dal, mimoza, rozet, yaprak) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Üst kısmı kırık ve eksik olan şahide deki yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde dizilmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 5 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Kırık olan ayaktaşının üst kısmı sivri kemer, gövde kısmı dikdörtgene yakın

formlu olan taşın yüzeyinde, alttan üste doğru S ve C kıvrımı yaparak giden, barok etkili kıvrık bir dal yer almaktadır. Bu kıvrık dal üzerinde stilize edilmiş yapraklar, rozet ve mimoza çiçekleri göze çarpmaktadır.

Mezar Taşı No 9:

Fotoğraf No: 17-18, Çizim No: 6-7.

Tarih: Fi 10 Zilkade sene 1318 (1900)

Kime Ait Olduğu: Muratzade Abdullah eşi Haşime'nin kızı Mehmetzade Fatıma

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Hacı Bektaş Veli'nin türbedarının meram
-Sülbü Mehmetzade Fatıma binti Haşime'nin
-Canibi haktan duyunca erca-i emri o kim
-Hemşe-i hali heman olsun ihvan
-Al-ü evlada muhibbe sadık oldu bin can ile
-Anın için bi hakkı içre koydu nisyan
-Şefaati olsun al-ü Muhammed eylesin heman
-Oniki sadr-ı vilayet ruhuma halimdir
-Cevheri ruhu hakkınca çağrı anasırdı heman
-Murat Abdullah zevcesi hakkı nasib ide kabri heman
-Ruhuna fatiha
-Fi 10 Zilkade sene 1318/1900

Tipi: Lahitli ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Kadın mezarıdır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 110 cm. En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 87 cm. En: 30 cm.

Kal. : 9 cm., Lahdin Eni: 90 cm., Lahdin Uzunluğu: 227 cm.

Konu: Bitkisel (akantus, mimoza, kıvrık dal, küpe, yaprak) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Alttan üste doğru dikdörtgene benzer gövde formu olan mezar taşının üst kısmında stilize edilmiş barok karakterli akantus yaprakları, mimoza ve çiçeklerden oluşan bir düzenleme görülmektedir. Bu mezar taşının alınlığında, 3 dilimli vazo görünümü, bitkisel unsurlardan oluşan bezeme içerisinde, 2 çiçek ve arka planda yapraklar yer almaktadır. Bitkisel bezemeler aşağıya doğru, yazıların olduğu kısma kadar devam etmektedir. Vazo biçimine getirilmiş yaprakların her iki yanından çıkan akantuslar yana doğru kıvrılma yapmakta, yaprakların arasından mimozalar çıkmaktadır. Kitabede yer alan Yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde işlenmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 12 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Üst kısmı yuvarlak kemer biçimli, gövdesi dikdörtgene benzer gövde biçimli olan şahidenin yüzeyinde S ve C kıvrımı yaparak ilerleyen bir kıvrım dal yer almaktadır. Süslemesi kısmen tahrip olmuş bir durumda bulunan bitkisel bezemesi, üstten alta doğru S kıvrımı oluşturmaktadır. En altta ucu kıvrılarak bükülmüş olan dallar ve çiçeklerden meydana gelen bir kompozisyonla şekillendirilmiştir. Kıvrım dal üzerinde

akantuslar, yapraklar ve stilize edilmiş küpe çiçekleri göze çarpmaktadır. Taşın gövdesi yer yer betonla kaplanmıştır.

Mezar Taşı No 10:

Fotoğraf No: 19-20, Çizim No: 8.

Tarih: Sene 1320 (1902)

Kime Ait Olduğu: Kurtzade Osman Efendi

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Ya hak hu dost

- Hacı Bektaş Veli'nin şemine oldu ö pür yan
- Çırağ oldum halim yüzündendir
- Al-ü evladın yolunda hak-pay oldum bugün
- Taksiratımı affede rabb-ı gafur zulmünden
- Cevheri ruhum çıkınca Çar-ı anasırdan oldum
- Hemişe-i al-ü ayan pir açıp oldum revan
- Efendimin emri şerifinden hitap
- Hamdullah vasil oldum ol cemale bi keman
- Budur Kurtzade Osman Efendi
- Kıl şefaati resulu haneden bir fatiha kıl heman
- An'a olsun cenneti baki
- Sene 1320 (1902)

Tipi: Lahitli ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Erkek mezarıdır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 91 cm. En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 92 cm., En: 30 cm.

Kal. : 9 cm., Lahdin Eni: 74 cm., Lahdin Uzunluğu: 200 cm.

Konu: Bitkisel (küpe, rozet, yaprak, yıldız) ve nesneli (başlık, vazo) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Alttan üst doğru dikdörtgen gövdeye benzer biçimli şahidenin üst kısmında 12 dilimli bir bektâşi başlığı yer almaktadır. Kitabede yer alan yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde dizilmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 14 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Taşın üst kısmı yarım yuvarlak kemer, gövde kısmı ise dikdörtgene yakın formlu olan taşın yüzeyinde bitkisel ve nesneli bir kompozisyon işlenmiştir. 5 dilimli, bitkisel unsurlu çift kulpludur. Vazonun altı boğumlu olup, onun altında genişçe olan kaidesi bulunmaktadır. Vazonun hemen ağzından çıkan ağacın sağında ve solunda birer dal ve dalların üzerinde, her birinde ikişer stilize yapraklar vardır. Biraz üstte iki yanda yaprak, onun üstünde 2 yanında birer dal ve dalların üstünde ikişer yaprak yer alır, bu yaprakların arasından çıkan başka bir dal üzerinde aşağıya doğru kıvrılan 5 yapraklı birer küpe çiçeği gözükmektedir. Biraz daha üstte de ağacın iki yanında tekrar birer yaprak, aşağıya doğru kıvrılan 4 yapraklı birer rozet çiçeği, onun üstünde de üste doğru kıvrılan 5 yapraklı yıldız çiçeği görülmektedir. Üstte ağacın iki yanında birer tane stilize yaprak, en üstte ise, dalın üzerinden çıkan 5 tane yaprak göze çarpmaktadır. Şahidenin alt tarafında

kaideli, dilimli, çift kulplu bir vazodan çıkan dekoratif tasvir edilmiş bir dal üzerinde stilize edilmiş barok etkili yapraklar, yıldız, rozet ve küpe çiçekleri göze çarpmaktadır. Üst kısımda yer alan bazı dallar S ve C kıvrımı yaparak bükülmektedir. Bükülen dallar arasında iki yanda birer yıldız, onun hemen altında da birer rozet çiçeği betimlenmiştir.

Mezar Taşı No 11:

Fotoğraf No: 21-22.

Tarih: Fi 25 Şaban Sene 1321 (1903)

Kime Ait Olduğu: Muratzade Osman Ağa

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Allahü Minel Mevt
-Sitayiş etti kahr-ı zülmü kadrin
-Halayık-ı hak içinde böyle nur nihan olsun
-Sakinizken canının gülşeninde böyle bir mahbub-u gonca
-Nasıl kıydın mezalim-i ruhum ömrün hicran olsun
-Bilsin zevair-i masumun hali, hal ve şanıdan
-Firak-ı hicri dillerde dönsün fişam olsun
-Sefalar eyledikçe bağ-ı firdevs içre ol alemden
-Kalan bakilerin ömrü cenabı cadi can olsun
-Muratzade Oman nam Ağanın sülb-i pakiziş
-Kendi ruhu için fatiha bir armağan olsun
-Niyaz ettim cenabı haktan birimizin bekası
-Niyaz kılanların makamı mihman olsun
-Fi 25 Şaban Sene 1321 (1903)

Tipi: Lahitli ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Erkek mezarıdır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 115 cm. En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 80 cm. En: 30 cm.

Kal. : 9 cm., Lahtin Eni: 76 cm., Lahtin Uzunluğu: 212 cm.

Konu: Bitkisel (kıvrık dal, küpe, yaprak) ve nesneli (başlık, vazo) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Alttan üste doğru dikdörtgen gövde formu olan mezar taşın üst kısmı fes başlıklı biçimde ele alınmıştır. Fesin yan kenarından püskülü aşağıya doğru sarkmaktadır. Kitabede yer alan yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde dizilmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 14 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Üst kısmı sivri kemer, gövdesi dikdörtgene benzer biçimli şahidenin geniş yüzeyinde bitkisel ve nesneli bir kompozisyon ele alınmıştır. Altta kaideli ve dilimli bir vazo içerisinden S ve C kıvrımı yaparak çıkan, birbiriyle kesişen iki dal ve bu dallar üzerinde stilize edilmiş iki küpe çiçeği, yapraklar tasvir edilmiştir. Üçgen şeklinde bir kaidesi bulunan 5 dilimli bir vazodan dallar ve çiçekler yer almaktadır. Dallar ve çiçekler birbirlerini simetrik olarak yerleştirilmiş ve taşın en üstüne kadar devam etmektedir. Taşın orta kısmında çiçek yer almaktadır. Vazodan çıkan dallar iki yana doğru kıvrılarak

bükülmüş durumdadır. Soldan çıkan dalla sağdan çıkan dal taşın orta yerinde birbirine geçmekte ve aksi istikamette yukarı doğru çıkarak tekrar birleşmektedir.

Mezar Taşı No 12:

Fotoğraf No: 23-24. Çizim No: 9.

Tarih: Fi 12 Zilhicce 1321 (1903)

Kime Ait Olduğu: Recepoğlu Osman Usta'nın oğlu Mehmet Efendi

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Allahü Minel Mevt
-Ah kim bu alem içerisinde şadan olamadım
-Çaresiz derde düştüm vefaya imkan bulamadım
-Yaktı yandırdı vücudum ateşi şehri-i kahr eyledim
-Gül gibi soldum cihanda, ne olduğum bilmedim
-Recep oğlu Ahmet ustanın mahdumu
-Mehmet efendinin ruhuna fatiha
-Fi 12 Zilhicce 1321 (1903)

Tipi: Lahitli ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Erkek mezardır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 90 cm. En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 75 cm. En: 30 cm.

Kal. : 9 cm., Lahidin Eni: 72 cm., Lahidin Uzunluğu: 160 cm.

Konu: Bitkisel (kıvrık dal, küpe, yaprak) ve nesneli (başlık, vazo) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Dikdörtgene yakın gövde formlu olan mezar taşının üst kısmında fês biçiminde bir başlık yer almaktadır. Fesin üst yanından alta doğru püskülü sarkmaktadır. Kitabede yer alan yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde dizilmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 8 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Dikdörtgene yakın gövde biçimli olup tepe kısmı sivri kemer formunu andırmaktadır. Taşın yüzeyinde bitkisel ve nesneli bir kompozisyon işlenmiştir. Şahidenin alt kısmında oldukça şematik, kaideli ve dilimli bir vazo içerisinden çıkan stilize edilmiş barok karakterli, S ve C kıvrımı yapan bir dal üzerinde küpe çiçekleri ve yapraklardan oluşan bir düzenleme göze çarpmaktadır.

Mezar Taşı No 13:

Fotoğraf No: 25-26, Çizim No: 10.

Tarih: Sene 10 Recep 1326, Sene 2 Temmuz 1324 (1908)

Kime Ait Olduğu: Çeyrekzade Kasım Abdullah Efendi

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Hüvel Baki

- Şerbet-i mevti içerdi akibet devran
- Vakit erdi mühlet verdi hüda
- Var imdi kat-ı dest etti tutup emaneti
- Merhameti şefkat kıldı darül beka
- Mehasin Çeyrekzade Kasım Abdullah efendi
- Pir-i hünkarından kıl eyle devran bana
- Ben nisyan eyledim kitabın bi adet
- Sensen ol kane ve resul medet ya resul Allah
- Sene 10 Recep 1326
- Sene 2 Temmuz 1324 (1908)

Tipi: Lahitli ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Erkek mezarıdır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 108 cm., En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 92 cm., En: 30 cm.

Kal. : 9 cm., Lahdin Eni: 76 cm., Lahdin Uzunluğu: 176 cm.

Konu: Bitkisel (rozet, yaprak) ve nesneli (başlık, vazo) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Dikdörtgene benzer gövde formu olan taş, alttan üste doğru devam etmekte ve sarık şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Kitabede yer alan yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde dizilmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 10 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Mezar taşının üst kısmı sivri kemer biçimli, gövdesi dikdörtgene yakın biçimli bir şekilde ele alınmıştır. Taşın yüzeyinde bitkisel ve nesneli bir kompozisyon işlenmiştir. Alt kısmında bir vazo tasviri dikkat çekmektedir. Bu vazunun içerisinde üst kısma doğru bir dal çıkmaktadır. Bu dal içerisinde başka dallar çıkarak, yanlara doğru kıvrılmaktadır. Kıvrılan bu dallar arasında yapraklar ve rozet çiçekleri göze çarpmaktadır. Taşın tepesine yakın yerden çıkan başka bir dal yanlara değil de diğer dalların aksine içe doğru, dairesel bir şekilde bükülmektedir.

Mezar Taşı No 14:

Fotoğraf No: 27-28, Çizim No: 11.

Tarih: Sene 1329 (1911)

Kime Ait Olduğu: Sekbanzade Mehmet

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

- Kitabesi: -Allahü Minel Mevt
 -Ah kim bu alem içerisinde şadan olmadım
 -Çaresiz bir derde düştüm imkan olmadım
 -Bir misafir gibi geldim, bende mihman oldum
 -Bi kıllı mağfiret ey rabbi yaradan
 -Benim kabrimi ziyaret eden ahvan
 -İdeler ruhuma fatiha bir ihsan
 -Sekbanzade Mehmet ruhuna fatiha
 -Sene 1329 (1911)

Tipi: Lahitli ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Erkek mezarıdır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 120 cm., En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 100 cm., En: 30 cm.,

Kal. : 9 cm., Lahdin Eni: 74 cm., Lahdin Uzunluğu: 181 cm.

Konu: Bitkisel (akantus, rozet, yaprak) ve nesneli (başlık) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Dikdörtgeni andırır gövde formlu olan mezar taşının üst kısmında fes biçiminde bir başlık yer almaktadır. Fesin üst yanından alta doğru püskülü sarmaktadır. Kitabede yer alan yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde işlenmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 10 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Taşın üst kısmı sivri kemer, gövdesi dikdörtgene benzer biçimlidir. Şahidenin geniş yüzeyinde alt kısımdan üst kısma doğru giden bir ağaç işlenmiştir. Bu ağacın dalları arasında yapraklar ve iki adet rozet çiçeği bulunmaktadır. Yapraklı dallar üste, aşağıya ve yanlara doğru kıvrılmaktadır. Kompozisyon, en altta taşın orta yerinden başlayarak en üste kadar düz bir hat oluşturarak devam etmektedir. Altta ikişer tane yapraklı dal, ikincisinde de aynı şekilde solda ve sağda ikişer tane stilize yaprak, üçüncüsünde ise; sağda ve solda ikişer tane dal yer almakta bu dalların üste doğru kıvrılanlar stilize yaprak, alta doğru kıvrılanlar ise çiçekten oluşmaktadır.

Mezar Taşı No 15:

Fotoğraf No: 29-30, Çizim No: 12.

Tarih: Fi 10 Muharrem Sene 1331 (1912)

Kime Ait Olduğu: Çeyrekoğlu Mehmet usta

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Allahü Minel Mevt
-Emri Kaime türlü emrağı gitti benim niyetim
-Buldum gördü ki sıhhati niyet oldu
-Küllü akibet-i emri al'i ruhsat göründü
-Yine o ruhunu ihsan ederler kim
-Şehid-i yetim Çeyrek oğlu Mehmet
-Ustanın ruhun fâtiha
-Fi 10 Muharrem Sene 1331 (1912)

Tipi: Lahitli ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Erkek mezarıdır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 83 cm. En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 80 cm., En: 30 cm.

Kal. : 9 cm., Lahdin Eni: 70 cm., Lahdin Uzunluğu: 167cm.

Konu: Bitkisel (akantus, yaprak) ve nesneli (başlık) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Dikdörtgeni andırır gövde formlu olan taş alttan üste doğru genişleyerek devam etmektedir. Gövdenin üstünde sarık şeklinde bir başlık bulunmaktadır. Kitabede yer alan yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde dizilmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 8 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Sivri kemer biçiminde tepelikli, dikdörtgene yakın gövde biçimlidir. Şahide de stilize edilmiş, barok karakterli akantus yapraklarıyla bir vazo biçimine getirilmiş unsurlar ve bunun üstündeki bir dal üzerinden her iki yöne doğru kıvrılarak çıkan yapraklı küçük dallar göze çarpmaktadır. Alt yan kısımlarda karşılıklı olarak üç yapraklı birer dal, bunun üstündeki dallarda ise tek yaprak işlenmiştir.

Mezar Taşı No 16:

Fotoğraf No: 31-32, Çizim No: 13.

Tarih: H. 13.. /M. 19. yy. sonu veya 20. yy. başına aittir.

Kime Ait Olduğu: Muratzade Hacı Hüseyin oğlu Abdullah

Üslup: Antinatüralist verilmiştir.

Kitabesi: -Ya hak hu dost

- Hacı Bektaş Veli'nin şemine oldum nihan
- Benim çırağ müridim halim yüzündedir riyan
- Evvel Allah yolunda hak-i pay oldum bugün
- Taksiratımı affeder gafur-u yaradan ruhum

Tipi: Lahitli ve şahideli mezardır.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Türü: Erkek mezarıdır.

Malzeme: Mermer malzeme kullanılmıştır.

Ölçü: Baştaşı boy: 123 cm., En: 30 cm., Kal. : 9 cm., Ayaktaşı boy: 123 cm., En: 30 cm.,

Kal. : 9 cm. Lahdin Eni: 80 cm, Lahdin Uzunluğu: 189 cm.

Konu: harf (elif) ve nesneli (başlık) bezeme seçilmiştir.

Tanım ve Kompozisyon: Baştaşı: Alttan üste doğru dikdörtgene benzer gövde formlu olan taşın başlığı 12 dilimli beктаşı başlığı şeklindedir. Kitabede yer alan Yazı şeritleri soldan sağa doğru diagonal bir şekilde dizilmiş olup, silmelerin oluşturduğu çerçeveler içinde, 14 satır halinde kabartma görünümünde verilmiştir.

Ayaktaşı: Alttan üst kısma doğru dikdörtgeni andırır gövde biçimli olan taşın üst kısmı, sivri kemer biçimlidir. Şahidenin gövde yüzeyinde alttan üste doğru bir kılıcı hatırlatır şekilde elif harfi işlenmiştir üstten sağa doğru, aşağıdan sola doğru kıvrılmıştır. Elif aynı zamanda Allah kelimesinin ilk harfi olması ve Allah'ın birliğini (Tevhid) simgelemesi yönünden önem kazanmaktadır.

Değerlendirme: İncelenen 16 süslemeli mezar taşının 12 adeti erkek, 4 adeti kadınlara ait mezar taşlarıdır. Süslemeli mezar taşlarının en erken tarihlisi 1858 en geç tarihlisi 1912 yılına aittir (mezar taşı no. 15, fot. 32-33). Mezar taşlarının 9 tanesi 19. yy. (mezar taşı no. 1-8, 16), 7 tanesi 20. yy. başlarına aittir (mezar taşı no. 9-15). 1 adedinin ise tarihi tam belli değildir (mezar taşı no. 16; fot. 34-35). 15 adet lahitli mezar taşının ise hem ayaktaşı hem de baştaşı vardır. İncelenen lahitli mezar taşlarının kısa ve uzun alt kısımlarında süsleme bulunmamaktadır. Fakat ele almadığımız bazı lahitli mezar taşlarında geometrik, baklava dilimini andırır motifler az da olsa yer almaktadır. Ayrıca bir kısım lahitlerin uzun ve kısa alt kısımlarının kırık, harap ve dağılmış vaziyette olduğu dikkat çekmektedir.

Yörük köyü mezar taşlarında rastlanan süslemeler bitkisel bezeme, nesneli bezeme, geometrik bezeme şeklindedir. Bitkisel bezemeyi oluşturan motifler; asma (mezar taşı no. 2; fot. 4; çiz. 3), akantus (mezar taşı no. 2, 3, 4, 6, 7, 9, 14, 15; fot. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 27, 28, 29, 30; çiz. 3, 4, 5, 6, 7), gül (mezar taşı no. 2, 4, 7; fot. 3, 4, 7, 8, 13; çiz. 3, 5), hurma (mezar taşı no. 1; fot. 2; çiz. 2), kıvrık dal (mezar taşı no. 1, 7, 8, 9, 11, 12; fot. 2, 14, 16, 18, 22, 24; çiz. 2, 7, 9), kır çiçeği (mezar taşı no. 3; fot. 6; çiz. 4), küpe çiçeği (mezar taşı no. 3, 9, 10, 11, 12; fot. 6, 18, 20, 22, 24; çiz. 4, 7, 8, 9), lale (mezar taşı no-4; fot. 8; çiz. 5), mimoza (mezar taşı no. 3, 8, 9; fot. 6, 16, 18; çiz. 4, 7), rozet (mezar taşı no. 2, 3, 4, 7, 8, 10,; fot. 4, 6, 8, 14, 16, 20; çiz. 3, 4, 5, 8, 10, 11), servi (mezar taşı no. 5, 6; fot. 10, 12), üzüm (mezar taşı no-2; fot. 4; çiz. 3), yaprak (mezar taşı no. 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15; fot. 2, 4, 6, 8, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30; çiz. 1-12), yıldız (mezar taşı no. 10; fot. 20; çiz. 8) çiçekleridir. Nesneli bezemeyi; inci (mezar taşı no. 1; fot. 1; çiz. 1), başlık (mezar taşı no. 1, 2, 3, 5, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16; fot.), vazo (mezar taşı no. 2, 10, 11, 12, 13; fot. 4, 20, 22, 24, 26; çiz. 3, 8, 9, 10), kurdela (mezar taşı no. 3, 4; fot. 6, 8; çiz. 4, 5) motifleri oluşturmaktadır. Geometrik bezemeyi su yolu (mezar taşı no. 3; fot. 5) ve güneş kursu (mezar taşı no. 3, 4; fot. 4, 5) gibi bezemeler meydana getirmektedir. Ayrıca incelenen ayaktaşlarından birinin yüzeyinde kılıcı andırır büyük bir elif harfi işlenerek kaligrafik ve sembolik süsleme oluşturulmuştur (mezar taşı no. 16; fot. 32; çiz. 13).

Osmanlı Sanatında bitkisel unsurları oluşturan çiçek, meyve motiflerine; nesneli ve geometrik motiflere çini ve seramiklerde, minyatürlerde, duvar resimleri veya kalem işlerinde, kağıt süsleme sanatlarından olan ebruda, mimari yapıların süslemelerinde, stilize olarak halı ve kilimlerde, deri, ahşap, maden, taş, alçı gibi Türk Sanatının bir çok kolunda karşımıza çıkmaktadır. İznik Kütahya, Çanakkale çimlerinde özellikle bitkisel unsurlar ve vazo gibi nesneli motifler sevilerek kullanılmıştır. 18. yüzyıldan itibaren minyatürlerde, duvar resimlerinde Batılılaşmanın etkisiyle çiçek ve meyve betimlemelerini içeren çeşitli natürlük ve bitkisel unsurlu kompozisyonlar ortaya çıkmaya başlar. Aynı tarz süsleme, buradaki mezar taşlarında da göze çarptığı gibi özellikle 18-19. yy. da barok ve rokoko üsluplarının etkisiyle moda haline alarak sanatın bir çok koluna yansımıştır. Çiçekler çoğu zaman üsluplaştırılmış olmalarına rağmen asıl karakterlerini kaybetmemişlerdir. Stilizasyon yapılırken ayrıntılar en aza indirilerek en karakteristik çizgilerin korunmasıyla oluşum sağlanmıştır. Üsluplaştırılan bitkiler oldukça yalın ve sadedirler. Bitkiler topraktan, saksıdan veya vazodan çıkmaktadırlar. Çoğunlukla, üçgen şeklinde bir kaidesi olan, dilimli gövdesi bulunan vazodan çıkan dallar ve çiçekler göze çarpmakta, bunlar taşın alt kısmından başlayarak en üst kısma kadar S biçimi veya düz bir hat şeklinde devam etmektedir (mezar taşı no. 2, 10, 11, 12, 13; fot. 4, 20, 22, 24, 26; çiz. 3, 8, 9, 10), Tek veya çift dallı bitkisel unsurlar genellikle S kıvrımı biçiminde ele alınmıştır. Bazı mezar taşlarında bezemeler, ucu kıvrılarak bükülmüş dallar, çiçekler, tomurcuk şeklindeki motifler (mezar taşı no. 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13) ve bir kısmında da bordür dizisi

şeklindeki bitkisel unsurlardan oluşmuştur. Bordürlü taşlar, mezar taşı alttan, üstten ve 2 yandan çepeçevre sarmaktadır. Dallarından hurmalar sarkan bir hurma ağacı (mezar taşı no. 1, fot. 2, çiz. 2), üzüm salkımlı bir asma dalı (mezar taşı no. 2, fot. 4, çiz. 3), çiçek, akantus demeti (mezar taşı no. 2, 4, 6, 7, 9, 16; fot. 3, 4, 7, 18, 31; çiz. 3, 5, 7, 12) veya selvi ağacı bitkisel kompozisyonu oluşturan süslemeler arasındadır. Selvi ağacı, hurma ağacı yaşam ağacı sembolü olarak yorumlanmakta olup, hurma ağacının mezar taşlarında ele alınan şekliyle, yaşamın ve ölümsüzlüğün sembolü olarak resmedilmesi yanlış değildir. Bu ağacın aynı asma gibi alışılmış tasvirlerinde bol meyve taşıyan dallar, bereketi, üremeyi, her zaman yeşil kalan servi ağacı da kalıcılığı simgeler (Laquer, 1997: 130-131). Türk sanatında minyatürde, tezhipte, kitap kapları şemselerinde, kağıt oyma süslerde, servi şekilli yazılarda, maden eşyada, nakış ve resimde, seramikte, taş işçilikte, mimaride, çeşmelerde, mezar taşlarında, çeşitli anıtlarda, tahta işçilikte, cam işçilikte, halı-kilim-seccadelerde, kumaşlarda ve el işlerinde her zaman karşımıza hayat ağacının ve ölümsüzlüğün simgesi olarak çıkan servili örnekler bulunmaktadır (Çulpan, 1961: 101-138). Serviler çeşmelerde de çok yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. İstanbul'da bulunan su yapılarından meydan çeşmelerinde, çeşmelerde, sebillerde, selsebillerde, şadırvanlarda karşımıza çoğunlukla çıkmaktadır (Bkz. Barışta, 1989; Barışta, 1991; Barışta, 1993; Barışta, 1993; Barışta, 1995; Çetintaş, 1944: 124-145; Egemen, 1993; Özdeniz, 1995; Pilehvarian, 2000; Tanışık, 1943; Tanışık, 1945; Tansuğ, 1965: 93-110). Nesneli bezemelerden vazo motifi duvar çinilerinde, seramiklerde, taş mermer üzerinde (özellikle çeşmelerde ve mezar taşlarında), eski resim ve minyatürlerde, tezhiplerde, tahta üzerindeki nakışlarda, sedef işlerinde, kağıt oymacılığında, işlemelerde beğenilen bir motif olarak çok işlenmiştir (Akar, 1969: 267-272). Tasvirler genellikle şahidenin tepeliğinde veya alınlığında vazo içerisinde akantus yaprakları ile birlikte ele alınmıştır. Örneğin Tire Yeni Cami haziresinde bulunan Hacı Aişe Hanım'ın 1841 tarihli şahidesinin tepeliğinde kaideli bir vazo tasvirinde, Manisa Müzesinde bulunan Hayatım Kadın'ın 1798 tarihli şahidesinde (Tunçel, 1989: 31-33), İzmir Şeyh Cami Haziresinde yer alan Şerife Aişe'nin 1808 tarihli mezar taşında (Tunçel, 1989: 31-33, 47-49) çeşitli vazo motifleri tasvir edilmiştir. Ayaktaşı kılıç şeklinde elif harfiyle süslemesi yapılmış olan mezar taşı, bir Bektaşî mezarına aittir (no: 16, fot. 32, çiz. 13). Aynı elif harfli mezar taşı, İstanbul'da Merdivenköy'de bulunan bir Bektaşî mezarında da ortaya çıkmaktadır (Laquer, 1997: 195). Bu da bize Anadolu'nun çeşitli yerlerine yerleşen Bektaşîler arasındaki iletişimi göstermesi açısından dikkat çekici bir husustur. Yörük Köyünde bulunan mezarlık içinde yaklaşık 15-20 Bektaşî'nin mezarı bulunduğu da unutulmamalıdır. mensubu olan erkek mezar taşlarında başlıklar 12 terk veya dilimlidir (Bkz. Ülker, 1987: 1-38). Her bir dilim bir imamı simgelediği için, 12 imam bu tür başlıklarda o inancı sembolize etmektedir. Burada izleyebildiğimiz mezar taşlarında bulunan motiflerin, rast gele yapılmadığıdır. Dönemin özelliği, (Bkz. mezar taşları ve süslemelerle ilgili olarak: Acun, 2005; Akar, 1974: 12-24; Akar, 1977: 73-78; Arık, 1988; Aydoğdu, 1997; Bacque- Grammont; Laquer, Vatin, 1984: 441-540; Bacque- Grammont; Vatin, 1987: 45-61; Bacque- Grammont, Laquer; Vatin, 1991a: 92-136; Bacque- Grammont, S. Eyice ve diğerleri, 1991b: 233-318; Bacque- Grammont, Vatin, 1991c: 7-27; Bacque- Grammont, Laquer, Vatin, 1992a: 177-196, 197-214; Bacque- Grammont, Vatin, 1992b: 105-207; Barışta, 2000: 252-283; Barışta, 2002 a: 123-136; Barışta, 2002 b: 117-124; Biçici, 2000: 490-501; Biçici, 2004; Biçici, 2005: 1-15; Biçici, 2006a: 175-192; Biçici, 2006b: 223-242; Biçici, 2007: 170-196; Çetintaş, 2000: 372-379; Çoktan, 1996; Çoruhlu, 1998: 102-117; Doğanay, 1998: 260-267; Elitez, 1996; Eren, 1982: 115-134; Ersoy, 2002: 90-95; Haseki, 1984; Karamağaralı, 1992; Kuşoğlu, 1984; Laquer, 1984: 263-274; Laquer, 1997; Oğuz, 1983; Önder, 1946: 4; Önder, 1956: 620-621; Önkal, 1992: 129-138; Özer, 1993; Renda, 1977; Tüfekçioğlu, 2002: 759-774; Ülker, 1985: 1-20; Ülker, 1986: 5-34; Ülker, 1987: 1-38; Ülker, 1988: 11-42; Ülker, 1989: 19-34; Ülker, 1990: 1-17; Ülker, 1991: 457-476;

Ülker, 1999: 230-237; Vatin, Zarcone, 1997: 79-110) mevtanın kişiliği ve inancı ön planda tutulmuş, bunun yanında da, İstanbul atölyelerinin kuvvetli etkisi göz ardı edilmemiştir. Sonuç olarak incelediğimiz 16 Osmanlı dönemi mezar taşı, konu bakımından bitkisel, geometrik ve nesnel bezemelidir. Yörük Köyü mezar taşları, özellikle 19. yy. ikinci yarısından, 20. yy. ilk çeyreğine kadar olan dönemde başkent geleneksel üslubuyla, çoğunlukla başkentten sipariş verilerek yapılmış örneklerle paralellik gösterir. Şahidelerin plastik özellikleri ve taşlardaki bilgiler; köyün Osmanlı döneminin beğenisinin yanında Yörük Köyündeki yerleşik hayat, kültürel ve dini doku konusunda da bizleri aydınlatmaktadır. 16 mezar taşı ve incelediğimiz mezarlıktaki diğer mezar taşlarıyla birlikte sonuca varmak şüphesiz zordur. Fakat bunun yanında, süsleme konuları açısından, bezemelerin taşın yüzeyine yani bilhassa tepelik, alınlık ve ayak taşlarının gövdesine yerleştiriliş biçiminden, başkent etkisinin olduğu açıktır. İstanbul ve özellikle Eyüp Bölgesinde yer alan mezar taşları ile süsleme ve kompozisyonların ortaya konuş biçimleriyle karşılaştırıldığında; taşın yüzeyinde motif ve süsleme programının kullanımında benzer fakat motiflerin daha sade, yüzeysel kullanılmış olduğu anlaşılır. İstanbul’u hatırlatan bir işçilik gözükmesinin yanında, taşın yüzeyinde gözü yoran, yoğun kompozisyonlar göze çarpmaz, sanki mezar taşlarında bir sessizlik hakimdir. Ayrıca, köyde Bektaşî tarikatının varlığı mezar taşlarında kendisini kuvvetle hissettirmesinin yanında, İstanbul’daki Bektaşî tarikatıyla ilişkileri köyün dini açıdan da önemini göstermektedir (Demirel, 1992: 7-15). Gerek Osmanlı döneminin ve gerekse günümüzün önemli küçük bir yerleşim yeri olan Yörük Köyüne sahip çıkmalıyız. Özellikle geçmişin yoğun hatıralarını barındıran mezar taşları yüzyılların getirdiği tahribatla karşı karşıyadır. En kısa zamanda bu tahribata karşı önlem alınarak, gelecek nesillere kültürel miraslarımız içinde yer olan, geçmişle-gelecek arasında yegane bir bağlantı olan mezar taşlarını, sağlam ve başımız dik şeklinde bırakmalıyız.

KAYNAKLAR

- ACUN, Hakkı; (2005), Tüm Yönleri ile Çapanoğlu ve Eserleri, Ankara.
- AKAR, Azade; (1969) “Tezyini Sanatlarımızda Vazo Motifleri” Vakıflar Dergisi, Sayı: VIII, Ankara 267-272.
- AKAR, Azade; (1974), “Eski Türk Mezartaşı Süslemelerine Dair”, Sanat Dünyamız, Sayı: 2, Eylül 12-24.
- AKAR, Azade; (1977) “Yüzyıllar Boyunca Mezar Yazıtlarında Süslemeler”, Atatürk Konferansları, 1973-1974, c. 6, Ankara, 73-78, A. Aker, resim 1-27.
- ARIK, Rüçhan; (1988), Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ATASOY, Nurhan; (2000), Derviş Çeyizi, Türkiye’de tarikat giyim-kuşam tarihi, Kültür Bakanlığı, İstanbul.
- ATASOY, Nurhan; (2002), Hasbahçe, Osmanlı Kültüründe bahçe ve çiçek, Aygaz, İstanbul.
- AYDOĞDU, Günnur; (1997), Amasya Mezar Taşları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- BACQUE- Grammont, Jean Lois; H. P. Laquer; N. Vatin; (1984), “Küçük Ayasofya”, Stelae Turcicae I, İstanbul, 441-540, Tafel. 87-99, plan. 1.

BACQUE- Grammont, Jean Lois; N. Vatin; (1987), “Le Musee De Plein Air De Şile”, *Stelae Turcicae III*, İstanbul, 45-61.

BACQUE- Grammont, Jean Lois; H. P. Laquer; N. Vatin; (1991a), “Merdivenköy, *Stelae Turcicae V*”, *Anatolia Moderna, Yeni Anadolu*, Paris, 92-136.

BACQUE- Grammont, Jean Lois; S. Eyice ve diğerleri; (1991b), “*Stelae Turcicae, VII, Deux Cimeties Pres De Fındıkzade İstanbul: Molla Gürani Et Piri Mehmed Paşa*”, *Anatolia Moderna, Yeni Anadolu V*, Paris, 233-318.

BACQUE- Grammont, Jean Lois; N. Vatin; (1991c), “Le Cimenterie De La Bourgade Thrace De Karacaköy”, *Stelae Turcicae V, Anatolia Moderna, Yeni Anadolu II*, Paris, 7-27.

BACQUE- Grammont, Jean Lois; H. P. Laquer; N. Vatin; (1992a), “Les Cimeties Ottomans comme Source Historique Methodologie et Possibilities de Traitement par l’Informatique”, 177-196.

Türkçesi; Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları”, Erdem, c. 6, sayı: 16, Ocak 1990, Ankara, 197-214.

BACQUE- Grammont, Jean Lois; N. Vatin; (1992b), “*Steles Funeraires De Sinop*”, *Stelae Turcicae VI, Anatolia Moderna (Yeni Anadolu) III*, Paris, 105-207.

BARIŞTA, H. Örcün; (1989), *İstanbul Çeşmeleri, Bereketzade Çeşmesi*, İstanbul.

BARIŞTA, H. Örcün; (1991), *İstanbul Çeşmeleri, Beyoğlu Cihetindeki Meyva Tabacı Motifleriyle Bezenmiş Tek Cepheli Anıt Çeşmeler, Kaptan Hacı Hüseyin Paşa Çeşmesi, Topçubaşı İsmail Ağa Çeşmesi, Kemankeş Çeşmesi*, Ankara.

BARIŞTA, H. Örcün; (1993), *İstanbul Çeşmeleri, Kabataş Hekimoğlu Ali Paşa Meydan Çeşmesi*, İstanbul.

BARIŞTA, H. Örcün; (1993), *İstanbul Çeşmeleri, Ortaköy Damat İbrahim Paşa Çeşmesi, Şişhane Hacı Mehmet Ağa Çeşmesi, Taksim Maksemindeki I. Mahmud Çeşmesi*, Ankara.

BARIŞTA, H. Örcün; (1995), *İstanbul Çeşmeleri, Azapkapı Saliha Sultan Çeşmesi*, Ankara.

BARIŞTA, H. Örcün; (1997), “Eyüp’te Bazı Çocuk Mezar Taşları”, I. Eyüp Sultan Sempozyumu, Tebliğler, Eyüp Belediyesi, İstanbul, 172-180.

BARIŞTA, H. Örcün; (2000a), “Eyüpsultan Cafer Paşa Türbesi ve Mezar Taşı Süslemeleri Üzerine”, Tarihi Kültürü ve Sanatıyla IV. Eyüpsultan Sempozyumu, Tebliğler, 5-7 Mayıs 2000, İstanbul, 252-283.

BARIŞTA, H. Örcün; (2000b), *Osmanlı İmparatorluk Dönemi İstanbul’undan Kuşevleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

BARIŞTA, H. Örcün; (2002 a), “Göynük Akşemsettin Türbesi Haziresindeki Bitkisel Bezemeli Kadın Mezar Taşları”, VI. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları Toplantısı, Sanat Tarihi Sempozyumu 8-10 Nisan 2002, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 123-136.

BARIŞTA, H. Örcün; (2002 b), “Göynük Akşemsettin Türbesi Haziresindeki Mezar Taşları”, 9. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 28 Mayıs-01 Haziran 2001, Kültür Bakanlığı Yayınları, I. c. Ankara, 117-124.

- BAYKAL, A. R., (1995) Safranbolu'da Yörük Köyü ve Düğün Adetleri, İstanbul.
- BİÇİCİ, H. Kamil; (2000), Eyüpsultan Vusuli Efendi Türbesi Haziresi, Tarihi Kültürü ve Sanatıyla III. Eyüpsultan Sempozyumu, Tebliğler, 28-30 Mayıs 1999, İstanbul, 490-501.
- BİÇİCİ, H. Kamil; (2004), Manisa Gördes'te Bulunan Osmanlı Dönemi Süslemeli Mezar Taşları, Gazi Ün. Sos. Bil. Ens. (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara.
- BİÇİCİ, H. Kamil; (2005) "Gördes'te Bulunan Mimari Bezemeli Mezar Taşı İşçiliğinden Bazı Örnekler", Manas Ün. Sos. Bil. Der., Kırgızistan-Türkiye Manas Ün. Yay. 66, sayı: 13, Bişkek, 1-15.
- BİÇİCİ, H. Kamil; "Yazılı Araştırmalar Işığında Türkiye Mezar Taşlarına Toplu Bir Bakış", EKEV Akademi Dergisi, yıl: 10, S. : 26, Kış 2006, 175-192.
- BİÇİCİ, H. Kamil; (2006) "Gördes Mezar Taşlarındaki Yazılı Bezemeler ve Mezar Taşı Kitabelerine Göre Gördes'teki Sosyal ve Dini Yaşama Ait Bazı Bilgiler", EKEV Akademi Dergisi, yıl: 10, S. : 27, Bahar, 223-242.
- BİÇİCİ, H. Kamil; (2007) "Cumhuriyet Dönemi (1929-1961) Gördes'in Geleneksel Süslemeli Mezar Taşlarından Bazı Örnekler", A. Ü. İlahiyat Fak. Der., C. 47, S. 1, Ankara, 170-196.
- ÇETİNTAŞ, Vildan; (2000), "İstanbul Eyüpsultan Hazreti Halid Türbesi Haziresinde Yer Alan Mezar Taşları Konulu Tezlerin Değerlendirilmesi", Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla III. Eyüpsultan Sempozyumu, Tebliğler, 28-30 Mayıs 1999, Eyüp Belediyesi, İstanbul, 372-379.
- ÇETİNTAŞ, S.; (1944), "Türklerde Su, Sebil, Çeşme", Güzel Sanatlar Dergisi, C. V, İstanbul, 124-145.
- ÇOKTAN, Ekrem; (1996), Karacaahmet 9. Ada Mezar Taşı Kitabeleri, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü İslam Tarihi Sanatları Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- ÇORUHLU, Tülin; (1998), "Eyüpsultan ve Çevresindeki Hazirelerde Bulunan Mezar Taşlarında Kase İçinde Meyve Tasvirleri", Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla II. Eyüpsultan Sempozyumu, Tebliğler, 8-10 Mayıs 1998, Eyüp Belediyesi, İstanbul, 102-117.
- ÇULPAN, Cevdet; (1961) Antik Devirlerden Zamanımıza Kadar İlahiyat-Edebiyat-Tıp ve Sanat Tarihlerinde Serviler, II, İstanbul.
- DEMİRİZ, Yıldız; (1986), Osmanlı Kitap Sanatında Natüralist Üslupta Çiçekler, İstanbul.
- DOĞANAY, Aziz; (1998), "Eyüpsultan Camii Civarındaki Bazı Mezarların Natüralist Üslupta Klasik Devir Süslemeleri", Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla II. Eyüpsultan Sempozyumu, Tebliğler, 8-10 Mayıs 1998, Eyüp Belediyesi, İstanbul, 260-267.
- EGEMEN, A.; (1993), *İstanbul'un Çeşme ve Sebilleri*, İstanbul.
- ELİTEZ, Gülgün; (1996), Türk Mezartaşlarında Bitki Motifleri, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı Sanatlar Ana Sanat Dalı Seramik Programı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- EREN, Naci; (1982), "Antalya Müzesinde Bulunan Eski Türk Mezar Taşları", TED, sayı: XVII, Ankara, 115-134.

ERSOY, Ayla; (2002), “Eyüp’deki Mezar Taşlarında Servi Ağacı Kültü”, Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla V. Eyüpsultan Sempozyumu, Tebliğler, 11-13 Mayıs 2001, Eyüp Belediyesi, İstanbul, 90-95.

HASEKİ, Metin; (1984), Plastik Açından Türk Mezar Taşları, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Yay. No: 61, İstanbul.

KARAMAĞARALI, B., (1993) Ahlat Mezar Taşları, Ankara.

KUŞOĞLU, Mehmet Zeki; (1984), Mezar Taşlarında Hüve’l Baki, İstanbul.

LAQUER, H. P., (1984) “Osmanlı Mezar taşlarının Süslemesinde Bitkisel Motifler”, Suut Kemal Yetkin’e Armağan, Ankara, 263-273.

LAQUER, H. P., (1997) Hüve’l-Baki, İstanbul’da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları, İstanbul 1997.

LAQUER, Hans Peter; (1984), “Osmanlı Mezar Taşlarının Süslemesinde Bitkisel Motifler”, Suut Kemal Yetkin’e Armağan, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 263-274.

LAQUER, Hans Peter; (1997), Hüvel Baki (İstanbul’da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezartaşları), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 46, İstanbul.

MADEN, M., (2000) “Yörük Köyü Mezarlığı ve Mezar Taşları “, Safranbolu Yörük Köyü Geleneksel Yaşam Biçimi ve Evleri, Yörük Köyü Kültür Mirasını Koruma ve Dayanışma Vakfı, Eylül, Ankara, 145-151.

MADRAN, Emre; (1971), “Anadolu Mezarlıklarında Nakışlı ve Tasvirli Sandukalardan Örnekler”, Önasya, c. 6, S. 74, Ankara, 17, res. 6.

OĞUZ, Burhan; (1983), Mezartaşında Simgeleşen İnançlar, İstanbul.

ÖNDER, Mehmet; (1946), “Sanat Tarihimizde Mezar Taşları”, Türk Sanatı, c. 2, sayı: 22, 4.

ÖNDER, Mehmet; (1956), “Mezarlıklar ve Mezartaşlarımız”, Türk Yurdu, sayı: 253, Şubat, 620-621.

ÖNDER, Mehmet; (1966), “Konya Mezar Taşlarında Süsleme Unsurları”, Ön Asya, sayı: 13, 3-5.

ÖNDER, Mehmet; (1970), “Konya Mezar Taşlarında Şekil ve Süsler”, TED, sayı: XIII, Ankara, 5-16.

ÖNKAL, Hakkı; (1992), “ Birgi Karaoğlu Cami Haziresindeki Mezar Taşları”, Prof. Dr. Yılmaz Önge Armağanı, Selçuk Üniversitesi, Selçuklu Araştırmalar Merkezi, Konya, 129-138.

ÖZER, Cebe; (1993), Edirne’de Osmanlı Dönemi Natürmort Süslemeli Mezar Taşları, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim İş Eğitimi Bölümü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

ÖZER, Cebe; (1995), “Edirne’de Üsküflü Mezar Taşı Örnekleri”, 9. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi, C. 3, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 47-58.

ÖZDENİZ, E.; (1995), *İstanbul’daki Kaptan-ı Deryâ Çeşmeleri ve Sebilleri*, İstanbul 1995.

PİLEHVARIAN, N. K.; (2000), *Osmanlı Başkenti İstanbul’da Çeşmeler*, İstanbul.

RENDİ, Günsel; (1977), Batılılaşma Dönemi Türk Resim Sanatı, Minyatür ve Duvar Resimleri, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

SOYSAL, M.; (1997), “Mezar maddesi”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yay. C. 2, İstanbul, 1212-1216.

TANIŞIK, İ. H.; (1943), *İstanbul Çeşmeleri*, C. I, İstanbul.

TANIŞIK, İ. H.; (1945), *İstanbul Çeşmeleri*, C. II, İstanbul.

TANSUĞ, S.; (1965), “XVIII. Yüzyılda İstanbul Çeşmeleri ve Ayasofya Şadırvanı”, Vakıflar Dergisi, S. 6, İstanbul, 93-110.

TUNÇEL, Gül; (1989) Batı Anadolu Bölgesinde Cami Tasvirli Mezartaşları, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

TUNÇEL, Gül; (2002), Beypazarı Müzesi’ndeki Mezartaşları”, Ortaçağ’da Anadolu, Prof. Dr. Aynur Durukan’a Armağan, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Ankara, 441-456.

TÜFEKÇİOĞLU, Abdülhamid; (2002), “Balıkesir ve Yöresinde 2001 Yılı Araştırmaları, Mezar Taşları”, VI. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları Toplantısı ve Sanat Tarihi Sempozyumu (8-10 Nisan 2002) Bildiriler, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 759-774.

ÜLKER, Necmi; (1985), “İzmir’in Pınarbaşı Mezar Kitabeleri I (XVIII-XIX. yüzyıl)”, II. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 16-20 Nisan 1984, Ankara, 1-20.

ÜLKER, Necmi; (1986), “Tire Müzesindeki İslami Kitabeler”, III. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 20-24 Mayıs 1985, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 5-34.

ÜLKER, Necmi; (1987), “İzmir Yağhanelerdeki Bektâşi Mezar Kitabeleri (XIX ve XX yüzyıl)”, IV. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 26-30 Mayıs 1986, Ankara, 1-38.

ÜLKER, Necmi; (1988), “İzmir Hacı Mahmud Cami Haziresindeki Mezar Kitabeleri (XVIII-XIX. yüzyıl)”, V. Araştırma Sonuçları Toplantısı 6-10 Nisan 1987, Ankara, 11-42.

ÜLKER, Necmi; (1989), “İzmir Ali Ağa Cami Haziresi Mezar Kitabeleri, (XVIII-XX. yüzyıl)”, VI. Araştırma Sonuçları Toplantısı 23-27 Mayıs 1988, Ankara, 19-34.

ÜLKER, Necmi; (1990), “Eski Foça Mezar Kitabeleri (XVI ve XX. Yüzyıl)” VII. Araştırma Sonuçları Toplantısı Antalya, 18-23 Mayıs 1989, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1-17.

ÜLKER, Necmi; (1991), “Balıkesir Şeyh Lütfullah Camii Haziresi Mezar Kitabeleri (XVIII- XX. Yüzyıl), VIII. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 28 Mayıs-1 Haziran 1990, Ankara, 457-476.

ÜLKER, Necmi; (1999), “Ege Bölgesi Osmanlı Devri Mezartaşları”, Osmanlı, c. IX, YTY, Ankara, 230-237.

VATİN, Nicolas, T. Zarcone; (1997), “Le Tekke Bektachi de Kazlıçeşme, I. Etude Historique et Epigraphie”, Anatolia Moderna, VII, Paris, 79-110.

FOTOĞRAF VE ÇİZİM LİSTESİ**Fotoğraf Listesi:**

- Fot.1. No.1, baştaşı, 1858.
2. No.1, ayaktaşı, 1858.
3. No.2, baştaşı, 1863.
4. No.2, ayaktaşı, 1863.
5. No.3, baştaşı, 1865.
6. No. 3, ayaktaşı, 1865.
7. No.4, baştaşı, 1870.
8. No.4, ayaktaşı, 1870.
9. No.5, baştaşı, 1875.
10. No.5, ayaktaşı, 1875.
11. No.6, baştaşı, 1880.
12. No.6, ayaktaşı, 1880.
13. No.7, baştaşı, 1891.
14. No.7, ayaktaşı, 1891.
15. No.8, baştaşı, 1898.
16. No.8, ayaktaşı, 1898.
17. No.9, baştaşı, 1900.
18. No.9, ayaktaşı, 1900.
19. No.10, baştaşı, 1902.
20. No.10, ayaktaşı, 1902.
21. No.11, baştaşı, 1903.
22. No.11, ayaktaşı, 1903.
23. No.12, baştaşı, 1903.
24. No.12, ayaktaşı, 1903.
25. No.13, baştaşı, 1908.
26. No.13, ayaktaşı, 1908.
27. No.14, baştaşı, 1911.
28. No.14, ayaktaşı, 1911.
29. No.15, baştaşı, 1912.
30. No.15, ayaktaşı, 1912.
31. No.16, baştaşı, 19.yy.sonu.
32. No.16, ayaktaşı, 19.yy.sonu

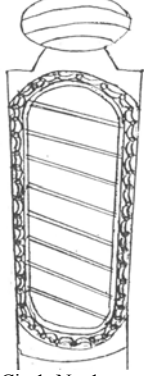
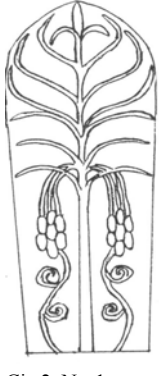

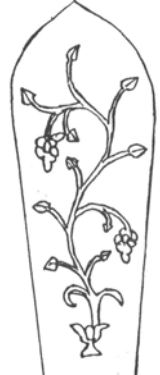

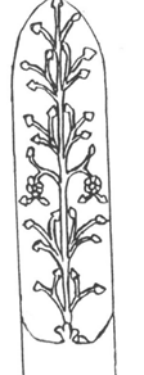

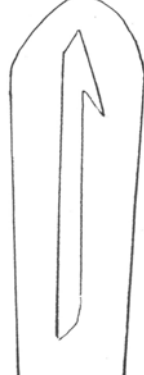
Çizim Listesi:

- Çiz. 1. No.1, baştaşı, 1858.
2. No.1, ayaktaşı, 1858.
3. No.2, ayaktaşı, 1863.
4. No.3, ayaktaşı, 1865.
5. No.4, ayaktaşı, 1870.
6. No.9, baştaşı, 1900.
7. No.9, ayaktaşı, 1900.
8. No.10, ayaktaşı, 1902.
9. No.12, ayaktaşı, 1903.
10. No.13, ayaktaşı, 1908.
11. No.14, ayaktaşı, 1911.
12. No.15, ayaktaşı, 1912.
13. No.16, ayaktaşı, 19.yy.

FOTOĞRAFLAR VE ÇİZİMLER

				
Fot.31, No-16, baştaşı, 19.yy.sonu	Fot.32, No-16, ayaktaşı, 19.yy.sonu	Çiz.1, No-1, baştaşı, 1858	Çiz.2, No-1, ayaktaşı, 1858	Çiz.3, No-2, baştaşı, 1863
				
Çiz.4, No-3, ayaktaşı, 1865	Çiz.5, No-4, ayaktaşı, 1870	Çiz.6, No-9, baştaşı, 1900	Çiz.7, No-9, ayaktaşı, 1900	Çiz.8, No-10, 1902, ayaktaşı,
				
Çiz.9, No-12, ayaktaşı, 1903	Çiz.10, No-13, ayaktaşı, 1908	Çiz.11, No-14, ayaktaşı, 1911	Çiz.12, No-15, ayaktaşı, 1912	Çiz.13, No-16, ayaktaşı, 19.yy.